

Elementy Teorii Kategorii

Zadania Semestralne

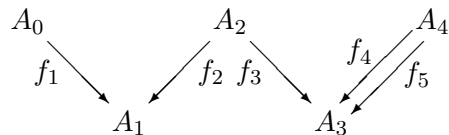
Marek Zawadowski

11 stycznia 2018

(21.01.2018 korekta: zadanie 4 (b) i (c))

Poniżej jest lista zadań semestralnych, które należy rozwiązać i oddać w formie pisemnej. Niektóre zadania mają kilka podpunktów o podobnej tematyce ale zróżnicowanej skali trudności. W takim przypadku **przysługuje Państwu możliwość wyboru**, który podpunkt zdecydują się Państwo rozwiązać. W sumie należy zrobić 8 zadań.

1. Przedstaw granicę diagramu

przy pomocy produktów i ekwalizatorów.

2. Niech $G: \mathcal{A} \rightarrow \mathbf{Set}$ funktor z kategorii lokalnie małej.
  - (a) Pokaż, że jeżeli funktor G ma lewy sprzężony to jest reprezentowalny.
  - (b) Pokaż, że jeżeli $\mathcal{A}$ ma granice, to G jest reprezentowalny wtedy i tylko wtedy gdy G zachowuje granice oraz spełnia warunek zbioru rozwiązującego: istnieje zbiór I oraz rodzina I -indeksowana $\{a_i\}_{i \in I}$ obiektów $\mathcal{A}$ taka, że dla dowolnego obiektu $a \in \mathcal{A}$ i elementu $x \in G(a)$ istnieje $i \in I$, morfizm $h: a_i \rightarrow a$ oraz $y \in G(a_i)$ 2 takie, że $G(h)(y) = x$.
3. Niech $\{A_i\}_{i \in I}$ będzie rodziną zbiorów. Definiujemy funktor

$$A: \mathbf{Set} \rightarrow \mathbf{Set}$$

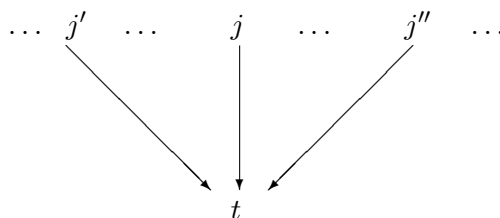
wzorem

$$A(X) = \prod_{i \in I} X^{A_i}, \quad A(f) = f \circ h \in Y^{A_i}$$

dla zbioru X i funkcji $f: X \rightarrow Y$ oraz $h \in X^{A_i}$.

- (a) Pokaż, że funktor A zachowuje szerokie pulbeki.
- (b) Przy jakich założeniach o rodzinie zbiorów $\{A_i\}_{i \in I}$, funktor A zachowuje wystkie granice.

Szeroki pulbek to granica po kategorii małej J postaci

to znaczy, J ma obiekt końcowy t , oraz pełna podkategoria rozpięta na pozostałych obiektach jest dyskretna.

4. Każde z pojęć: funktor sprzężony, granica (kogranica), funktor reprezentowalny, morfizmu uniwersalny można sprowadzić do szczególnego przypadku każdego innego z nich. Poniżej jest kilka przykładów. Niech J kategoria mała, a $\mathcal{C}$, $\mathcal{D}$ kategorie lokalnie małe.

- (a) Pokaż, że funktor $G : \mathcal{C} \rightarrow \mathbf{Set}$ jest reprezentowalny wtedy i tylko wtedy gdy istnieje morfizm uniwersalny z 1 do G .
- (b) Pokaż, że funktor $F : \mathcal{C}^{op} \rightarrow \mathbf{Set}$ jest reprezentowalny wtedy i tylko wtedy gdy funktor z kategorii elementów $\int_{\mathcal{C}} F \rightarrow 1$ ma prawy sprzężony.
- (c) Pokaż, że funktor $F : \mathcal{C}^{op} \rightarrow \mathbf{Set}$ jest reprezentowalny wtedy i tylko wtedy gdy kategoria elementów $\int_{\mathcal{C}} F$ ma obiekt końcowy.
- (d) Pokaż, że istnieje morfizm uniwersalny z obiektu $c \in \mathcal{C}$ do funktora $G : \mathcal{D} \rightarrow \mathcal{C}$ wtedy i tylko wtedy gdy funktor

$$\mathcal{C}(c, G(-)) : \mathcal{D} \rightarrow \mathbf{Set}$$

jest reprezentowalny.

- (e) Pokaż, że istnieje morfizm uniwersalny z obiektu $c \in \mathcal{C}$ do funktora $G : \mathcal{D} \rightarrow \mathcal{C}$ wtedy i tylko wtedy gdy kategoria $c \downarrow G$ ma obiekt początkowy.
  - (f) Pokaż, że funktor $G : \mathcal{D} \rightarrow \mathcal{C}$ ma lewy sprzężony wtedy i tylko wtedy gdy dla dowolnego obiektu $c \in \mathcal{C}$ istnieje morfizm uniwersalny z c do G .
  - (g) Niech $T : J \rightarrow \mathcal{C}$ funktor. Definiujemy funktor $\mathbf{Cone}_T : \mathcal{C}^{op} \rightarrow \mathbf{Set}$ tak, że $\mathbf{Cone}_T(X)$ jest zbiorem stożków nad T o wierzchołku X . Pokaż, że T ma granicę wtedy i tylko wtedy gdy funktor $\mathbf{Cone}_T$ jest reprezentowalny.
5. Opisz produkty i koprodukty (binarne) w kategorii
- (a) grup abelowych Ab ;
  - (b) pierścieni przemiennych $CRng$. Wskazówka: Sprawdź, że koprodukty to iloczyny tensorowe nad pierścieniem liczb całkowitych $\mathbb{Z}$.
6. Podaj charakteryzację mono- i epimorfizmów w kategorii grup abelowych przez ekwalizatory i koekwalizatory.
7. Pokaż, że funktor zapominania
- (a) $U_1 : Mod_k \rightarrow Ab$, zapominający o działaniu pierścienia z kategorii modułów nad pierścieniem przemiennym k do kategorii grup abelowych ma lewy sprzężony;
  - (b) $U_2 : Rng \rightarrow Mon$, zapominający o dodawaniu z kategorii pierścieni do kategorii monoidów ma lewy sprzężony;

- (c) $U_3 : Gpd \rightarrow Cat$, włożenia z kategorii małych grupoidów do kategorii kategorii małych ma oba sprzężone. Jak można opisać granice w Gpd w terminach granic w Cat ?

8. Funktor zapominania

$$\mathcal{O} : Top \rightarrow Set$$

z kategorii przestrzeni topologicznych do kategorii zbiorów ma oba funktory sprzężone $L, R : Set \rightarrow Cat$ ($L \dashv \mathcal{O} \dashv R$). Opisz te funktory. Czy któryś z funktorów L, R ma jeszcze jeden sprzężony?

9. Niech $\mathcal{C}$ i $\mathcal{D}$ będą kategoriami ze skończonymi granicami.

- (a) Załóżmy, że funktor $F : \mathcal{D} \rightarrow \mathcal{C}$ zachowuje pulbeki. Pokaż, że wówczas funktor

$$\bar{F} : \mathcal{D} \rightarrow \mathcal{C}_{/F(1)}$$

taki, że

$$d \mapsto F(!) : F(d) \rightarrow F(1)$$

zachowuje wszystkie skończone granice.

- (b) Pokaż, że dla dowolnego obiektu c kategorii $\mathcal{C}$ funktor zapominania

$$\bar{F} : \mathcal{C}_{/c} \rightarrow \mathcal{C}$$

taki, że

$$f : d \rightarrow c \mapsto d$$

kreuje pulbeki i ekwalizatory.

- (c) Wywnioskuj z powyższego, że jeśli $F : \mathcal{D} \rightarrow \mathcal{C}$ zachowuje pulbeki to zachowuje też ekwalizatory.